

Illustraties: Jeroen Helmer

zichtsopeningen; aanwezigheid ergens anders doet een wond of verminking vermoeden. Soms wijzen ze zelfs het moordwapen aan: enkele bloedspatjes zijn voldoende om insecten aan te trekken.

Haardvuurtje
De wereld van moorden en misdrijven lijkt bij het dode ree en de twee vosjes ver weg. Het is een vredig en natuurlijk tafereel, met een komen en gaan van aaseters. Boswachter Raes kan naar eigen zeggen naar de madenstroom blijven kijken:

‘Dit zijn de ribben, hier zie je de kaak, verderop ligt een nog een ruggenwervel. Het is hier echt een kerkhofje’

‘Het is net een haardvuurtje.’ Een stok door het kadaver voor komt dat grotere dieren de kadavers dieper het bos in trekken en zorgt ervoor dat er voortdurend iets te zien is voor bezoekers. Twee voorbijgangers passeren het infobord op het hoofdpad en komen nieuwsgierig even kijken. ‘Wat is dat? Een lijk, maar wat? Die huid lijkt wel van leer’, zijn hun verbaasde eerste reacties. Boswachter Raes benoemt de aaseters en wijst de restanten van de kadavers aan. ‘Dit zijn de ribben, hier zie je de kaak, verderop ligt een nog een ruggenwervel. Het is hier echt een kerkhofje. De haren worden later meegenomen door vogels, die bouwen er vogelnestjes mee.’ De bezoekers zijn

onder de indruk: ‘Ik dacht eerst dat het vies was, maar het is heel interessant. Het hoort bij het leven.’ Dat is precies de reactie die het project bij het publiek hoopt te creëren, met excursies, lezingen en ook educatieprogramma’s. ‘Kinderen hebben nog geen angst voor de dood’, zegt Raes. ‘Ouders blijven vaak een paar meter op afstand, maar kinderen komen gelijk dichtbij en gaan met een lepel maden in hun potje scheppen om ze nog beter te bekijken.’ Raes is verheugd dat het Dood doet Leven-programma nu in Europees verband wordt voortgezet, dankzij een bijdrage van milieuprogramma Life+ . In Nederland zijn op kleinere schaal kadavers te bewonderen in onder andere het Limburgse Stamprooierbroek, Landgoed de Hamert en Kempen Broek, waarin het Nederlands Forensisch Instituut partner is. Bijkomend voordeel van de Vlaamse tak van het project is dat na vier jaar onderzoek blijkt waar de dode punten liggen, zoals Raes het noemt: de plekken waar de meeste verkeersslachtoffers onder de dieren vallen in het Zoniënwoud. ‘Tot op heden werd enkel menselijke schade genoteerd. Nu hebben we een overzicht van waar welke dieren sneuvelen en kunnen we gerichte maatregelen treffen.’ Het eerste ecoduct over de spoorlijn is inmiddels in aanleg. Op de terugweg blijkt dat het sterk versnipperde Zoniënwoud nog wel meer faunapassages kan gebruiken. Geen enkele weg is afgerasterd en overstekende dieren lopen tegen een stenen muur op de middenberm. ‘De dieren leven feitelijk in gescheiden populaties, het is een keiharde barrière.’ De teller staat inmiddels op 231 verkeersslachtoffers, zegt Raes. Hij wijst naar de vluchtstrook: een nieuw slachtoffer dat de oversteek niet heeft overleefd. Een vosje, te plat om nog mee te nemen naar het bos. ‘Die komt op het lijstje.’

Kadaverafbraak

De afbraak van een kadaver doorloopt vijf fases. Aanwezigheid van insecten en grote aaseters kan de afbraaksnelheid flink verhogen. Ook temperatuur, licht en zuurstof hebben invloed.

Eerste fase – verse fase
In de verse fase bezoeken als eerste kleine vliegjes en kleine kortschildkevers het kadaver. De groene vleesvlieg kan binnen een uur aanwezig zijn. Door bacteriële afbraak ontstaat na ongeveer drie dagen gasvorming.

Tweede fase – inflatiefase
Groene en blauwe vleesvliegen leggen in deze inflatiefase hun eitjes in het kadaver, met name in lichaamsopeningen. De vliegenmaden trekken vervolgens grote kortschildkevers, spiegelkevers, aaskevers en doodgravers aan. Na vijf tot tien dagen ontstaat een sterke geur door de gasvorming, die grote aaseters als vossen en zwijnen aantrekt.

Derde fase – vroege rotting
Grote aaseters trekken het kadaver open, waardoor zuurstof naar binnen treedt en de vroege rotting kan beginnen. Vliegenmaden zijn in grote getalen aanwezig en het aantal aasetende insecten neemt sterk toe. Larven van aaskevers verschijnen, evenals insecteneters als egels, spinnen en vogels.

Vierde fase – late rotting
Tijdens de late rotting zijn nog veel aaskevers, spiegelkevers en grote kortschildkevers aanwezig. Grote aaseters reduceren het kadavergewicht binnen zes dagen tot 15 tot 20 procent van het oorspronkelijke gewicht. Na drie tot negen weken ligt het volledig uit elkaar. Zonder grote aaseters is het lichaamsgewicht na twee weken nog steeds 75 procent.

Vijfde fase – droge fase
Het kadaver droogt in het droge stadium uit; alleen de botten, huid en haar blijven liggen. Spektorren en beenderknagers bezoeken nu het karkas, en specialisten als de hoefzwam verschijnen. Grotere aaseters verspreiden de botten, vogels gebruiken het haar als nestmateriaal.

Ook een kijkje nemen bij het Dood doet Leven-project? Op zondag 7 oktober geeft boswachter Dirk Raes een rondleiding in het Zoniënwoud. Start om 11.00u en 14.30u bij het Bosmuseum Jan van Ruusbroec in Hoeilaart. Deelname is gratis, reserveren verplicht: info@landschapvzw.be.